רב אמר במים [א]והוא הדין לאפר רבה בר בר חנה אמר [א]לאפר והוא הדין למים ולא פליגי [ב]הא ברטיבתא הא ביבשתא איתמר בי רב משמיה דרב אמרי תרתי תלת ושמואל אמר תלת ד' בסורא מתנו הכי [ג]בפומבדיתא מתנו בי רב אמרי משמיה דרב תלת ד' ושמואל אמר ד' ה' [ד]ולא פליגי מר קא חשיב מיא בתראי ומר לא קחשיב מיא בתראי בעו מיניה מרבי אבהו הני [ג]גורגי דארמאי מאי א"ל רבי אבהו תניתוה [ד]הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ובקש לעשותן בטהרה [ה]הדפין והעדשין והלולבין מדיחן והעקלין של נצרין ושל [ה]בצבוץ מנגבן ושל שיפה ושל גמי מישנן [ו]י"ב חדש רשב"ג אומר מניחן מגת לגת ומבד לבד היינו תנא קמא איכא בינייהו חורפי ואפלי ר' יוסי אומר [ו]הרוצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים רשב"ג משום ר' יוסי אומר [ז]מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין וכמה עונה כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות כלפי לייא בטהרות קיימינן אלא כדרך שאמרו בטהרות [ח]כך אמרו ביין נסך [י]כמה עונה אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן [ט]או יום או לילה ר' חנא שאינה ואמרי לה ר' חנא בר שאינה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן חצי יום וחצי לילה א"ר שמואל בר יצחק ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי הא בתקופת תמוז וטבת אמר רבי יהודה [י]הני רווקי דארמאי דמזיא מדיחן דעמרא מנגבן דכיתנא מישנן ואי איכא קטרי שרי להו [כ]הני דקולי וחלאתא דארמאי [ז]דחיטי בחבלי דצורי מדיחן

דצבתא

רב אמר מים. תחלה והוא הדין שצריך אפר [ה]אחריה ורבה בר בר חנה אמר באפר תחלה וה"ה שצריך מים אחריהם: **ברטיבתא.** שיש בה לחלוחית יין נותן אפר תחלה לשפשף עד שתהא נגובה ואחר כך מים: **ביבשתא.** מים תחלה ואחר כך אפר ומשפשף: **תרתי תלת.** ברטיבתא תרתי אפר ומים ביבשתא תלת מים ואפר ומים: **תלת וד'.** תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ואע"פ שחוזר ונותן מים להעביר האפר הנהו מים לא קא חשיב דלאו לשום נגיבה אלא לנקותו מן האפר וד' ביבשתא מים אפר ומים ואפר ומים בתראי לא (א) חשיבא. רב לא בעי אפר אלא חדא זימנא ושמואל בעי אפר תרי זימני בין ברטיבתא בין ביבשתא: **בפומבדיתא מתנו.** לרב תלת וד' כדפרישית ולשמואל ד' ברטיבתא וה' ביבשתא דקחשיב מיא בתראי: **ולא פליגי.** רב ושמואל להאי לישנא דפומבדיתא אלא לרב לא חשיב מיא בתראי ושמואל חשיב מיא בתראי. ואית דמפרשי ולא פליגי [ט]ה"ג דסורא ודפומבדיתא אלא דסורא לא חשבי מיא בתראי ודפומבדיתא חשבי להו אבל רב ושמואל פליגי והכי פירושו דמלתא תרתי תלת תרתי ביבשתא מים ואפר תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ושמואל אמר תלת ברטיבתא כדקאמרת אבל ביבשתא ד' מים ואפר מים ואפר דבכולהו בעינן אפר תרי זימני ובפומבדיתא מתנו לרב תלת וד' ביבשתא תלת מים ואפר מים והיינו נמי כדסורא אלא דהכי קא חשבי מיא בתראי וברטיבתא ד' אפר ומים אפר ומים ולשמואל ברטיבתא ד' כדקאמרת אבל ביבשתא ה' מים ואפר ומים ואפר ומים דביבשתא נמי בעי תרי זימני אפר ול"פ (ב) הנך דסורא ודפומבדיתא כו' אבל רב ושמואל פליגי ביבשתא בין בדסורא בין בדפומבדיתא דרב לא בעי בה אפר אלא חד זימנא ושמואל בעי תרי זימני לשון אבא מורי מנוחתו כבוד והוא נראה בעיני. והראשון לשון מורי וקשיא לי בגווה מכדי ללישנא דסורא רב ושמואל מיפלג פליגי מאי שנא דבדרב חשיב מיא בתראי ובדשמואל לא חשיב מיא בתראי לשמואל ד' וה' איבעי ליה למיתני בשלמא לפומבדיתא אע"ג דבדרב לא חשבי ובדשמואל חשבי ניחא משום דפלוגתייהו דרב ושמואל ליתא אלא במחשב מים בתראי אלא ללישנא דסורא דסוף סוף פליגי קשיא לי: **גורגי.** עקלים ובלע"ז ריבוט"י וכורכין אותן סביבות התפוח שלא יתפזרו הענבים מכובד הקורה. ורב האי פירש [טהרות פ"י מ"ח] עקלים השנויות כאן כגון [י]ועקל בית הבד עשוין כמין קופה מסורגת במצודה [ל] ואחרי סחיטת הזיתים נותן הגפת באותו עקל ומניח עליו (ג) ומכבידו להוציא המשקה הנשאר. הני גורגי דארמאי כילד מנגבן: **הדפין.** הן העשוין כמין דלת ונותנן על התפוח: **הלולבין.** טאטיתא אשקופ"א שמכבד בה הענבים המתפזרין לאוספן: **והעדשים.** היינו גת עצמה שקורין מיי"ט: **מדיחן.** במים. ועל משנה זו יש לסמוך [מ]שאין צריך אפר לגת מדפשיט מינה ר' אבהו ולא אמרינן (ד) זו אינה משנה דקתני בה דסגי לגת בהדחה ומתניתין דקתני דבעי ניגוב שמע מינה קמו בה רבנן בתראי ופשטי הלכתא כוותיה: **העקלים של נצרים ושל בצבוץ.** קנבוס בלעי טפי ובעו ניגוב באפר ומים: **ושל שיפא.** פייו"ר: **ושל גמי.** יונ"ק בלעי טובא: **חרפי ואפלי.** מגת לגת פעמים שהן יותר מי"ב חדש (ה) דאפלי ופעמים שהן פחות כגון בחרפי: הכי גרסינן בתוספתא [ע"ז פ"ט ה"ג] **חולטן ברותחין או מולגן במי זיתים.** דרך לבשל זיתים להיות רכין להוציא שומנן. חולטין אשקלי"ר בלע"ז כמו לחלוט ולאשישה (פסחים דף לו:): **רודפין.** ריבד"ש שוטפין: **וכמה.** מניחן שם עונה ולקמן מפרש כמה עונה: **בתקופת ניסן ותשרי.** שהיום והלילה שוין או יום או לילה ותקופת תמוז וטבת שאין יום ולילה שוין חצי יום וחצי לילה די"ב שעות שלמות בעינן: **רווקי.** משמרת כמין שקין שנותנין בהן שמרים להוציא את יינן: **דמזיא.** של שער אדם ולא בלעי טובא: **כיתנא.** בלעי טפי מעמרא: **חלאתא.** כוורת של שבטים שמסננין בהן יין: **בחבלי דצורי.** חבלים של צורי דקל:

דצבתא

איתמר בי רב משמיה דרב אמרי תרתי תלת ושמואל אמר תלת ד'. פ"ה לשון ראשון רב אמר תרתי תלת ברטיבתא תרתי אפר מים תלת ביבשתא מים אפר ומים ושמואל אמר תלת ד' תלת ברטיבתא אפר מים ואפר ואע"פ שנותן מים להעביר האפר מיא בתראי לא קחשיב ד' ביבשתא מים ואפר מים ואפר וכמו כן מיא בתראי לא קחשיב בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו רב אמר תלת וד' תלת ברטיבתא אפר מים אפר ד' ביבשתא מים אפר מים אפר ושמואל אמר ד' וה' ד' ברטיבתא אפר מים אפר מים ה' ביבשתא ולא פליגי רב ושמואל ללישנא דפומבדיתא אלא דמר קחשיב מיא בתראי כו' והקשה בקונטרס ללישנא דסורא כיון דפליגי רב ושמואל דלרב סגי בחד אפר בתרוייהו ולשמואל בעינן תרי זימני אפר מאי שנא דבדרב חשיב מיא בתראי ובדשמואל לא חשיב מיא בתראי בשלמא ללישנא דפומבדיתא לא פליגי אלא במיחשב מיא בתראי לכך נראה לרש"י בענין אחר שפירש אביו רב אמר תרתי תלת תרתי ביבשתא מים ואפר תלת ברטיבתא אפר מים אפר ושמואל אמר תלת ברטיבתא כרב ד' ביבשתא מים אפר מים אפר בפומבדיתא מתנו רב אמר תלת ביבשתא מים אפר מים ד' ברטיבתא אפר מים אפר מים ושמואל אמר ברטיבתא כרב וה' ביבשתא ולא פליגי סורא ופומבדיתא וגם זה לא נראה דאם כן הויא סברתן הפוכה דרב ושמואל שהרי רב מיקל ביבשתא יותר מרטיבתא ושמואל מיקל ברטיבתא יותר מביבשתא לכך נראה לר"י בענין אחר והכי פירושו רב אמר תרתי תלת ביבשתא תרתי מים אפר ברטיבתא תלת אפר מים אפר ושמואל אמר תלת ד' תלת ביבשתא וד' ברטיבתא שמואל בא להוסיף ולפרש מיא בתראי בין ברטיבתא בין ביבשתא בפומבדיתא מתנו רב אמר תלת ארבע כפירוש ראשון שבקונטרס תלת ברטיבתא אפר מים אפר ביבשתא ד' מים אפר מים אפר שמואל אמר ארבע חמש ארבע ברטיבתא וחמש ביבשתא בא להוסיף ולפרש מיא בתראי בתרוייהו ולא פליגי רב ושמואל בין ללישנא דסורא בין ללישנא דפומבדיתא אלא דרב לא חשיב מיא בתראי ושמואל חשיב מיא בתראי:

דכיתנא

עין משפט נר מצוה

קמד א ב ג ד מיי' פי"א מהלכות מאכלות אסורות הלכ' כ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף י:

קמה ה ו ז מיי' פי"א מהל' טומאת אוכלין הל' יז:

קמו ח מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה כד סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף ו:

קמז ט מיי' שם ופי"א מהל' טומאת אוכלין הלכה (טו) [יז] סמג שם טוש"ע שם:

קמח י מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה כג סמג שם טוש"ע שם סעיף ז:

קמט כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

מסורת הש"ס

א) באפר. יעב"ץ, ב) [עי' תוס' נדה סה. ד"ה הדפין], ג) נ"א גורני, ד) נדה דף סה. [תוספ' ע"ז פ"ט ה"ג] [סוף תוספתא טהרות פי"א ע"ש ועי' בר"ש פרק י מ"ח דטהרות], ה) [פי' פשתן מלשון בוץ ערוך ע' בץ ד'], ו) [פסחים קיג: יבמות סב: שבועות יח: נדה סג:], ז) [נ"ל דחייטי כ"ה בערוך ערך תלתא], ח) בדפו"י אחריהם, ט) [נ"ל הני לישני], י) [שבת קמד:], כ) לעקל בית הבד. כצ"ל סנהדרין (כ"ו א') יעב"ץ, ל) [ברה"ג: כמעשה מצודה], מ) [עי' השגת תוס' על זה בנדה סה. בד"ה הדפין וכו'],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תלת וד' וכו' בתראי לא קא חשיב רב: (ב) ד"ה ולא פליגי וכו' ולא פליגי הני דסורא: (ג) ד"ה גורגי וכו' ומניח עליו קורה ומכבידו: (ד) ד"ה מדיחן וכו' ולא אמרינן ליה זו וכו' דבעי ניגוב ושמע' מינה דקמו בה: (ה) ד"ה חרפי וכו' מי"ב חדש כגון דאפלי:

לעזי רש"י

ריבוט"י [רידורט"א]. סורג המחזיק את הזיתים תחת הקורה בבית-הבד.

אשקופ"א [אישקוב"א]. מטאטא.

מיי"ט. עֲרֵבָה (חלק של הגת, שבו מניחים את הענבים).

פייו"ר [פויי"ל]. סוג של קנה סוף.

יונ"ק. אגמון.

אשקלי"ר [אישקלדי"ר]. לחלוט.

ריבד"ש [רבדי"ש]. שטף מים.

מוסף רש"י

גתיו. ליין, **ובית בדיו.** לשמן (נדה סה.). **הדפין.** זהו הדלת שנותנין על הלולבין, **והעדשין.** זו היא הגת עצמה שהענבים נתונים שם, **והלולבין.** היינו חופיא אישקוב"א שמנקים בה את הגת (שם). **העקלים.** רדוט"ש, יש מקומות שקושרין את התפוח של חרצנים בעקלים סביב (שם סה:). **מנגבן.** שאינם בולעין כל כך (שם). **חורפי ואפלי.** לר"ש פעמים שהן יותר מי"ב חדש פעמים שהן פחות (שם). **ולא פליגי.** ר' חייא ורבה בר בר חנה (שם).